

**राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेची अंमलबजावणी
व संनिर्घटनासाठी राज्यस्तरीय प्रकल्प
मंजूरी समिती गठीत करण्याबाबत**

महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक :- समिती २००७/प्र.क्र. १ /राकृषियो कक्ष
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक :- २०/९/२००७.

प्रस्तावना -

सन १९९१ पासून देशामध्ये आर्थिक सुधारणा करण्याबाबतची कार्यवाही सुरु करण्यात आलेली आहे. त्याअंतर्गत ११ व्या योजनेमध्ये नियोजन विभागाकडून ९ टक्के इतका आर्थिक विकासाचा दर विहीत करण्यात आला. कृषि क्षेत्राच्या विकास दरात वाढ होण्याकरीता मोठ्या प्रमाणात वाव असूनही ब-याच राज्यांमध्ये कृषि क्षेत्राची उत्पादकता अतिशय कमी झाल्याचे आढळून आले. त्याचप्रमाणे कृषि क्षेत्राचा विकास दर हा ४ टक्क्यांपेक्षा अधिक करण्याचे लक्ष्य ठरवूनही तितके लक्ष गाठता आलेले नाही. देशातील ५० टक्क्यांपेक्षा अधिक कामकरी लोकसंख्या शेतीवर अवलंबून आहे. कृषि क्षेत्रातील विकासाचा दर कमी झाल्याने व बहुतांश लोकसंख्या कृषि क्षेत्रावर अवलंबून असल्याने, कृषि क्षेत्रातील गुंतवणूकीचे प्रमाण वाढविणे आवश्यक झालेले आहे.

२. राष्ट्रीय विकास परिषदेने (National Development Council) दिनांक २९/५/२००७ च्या बैठकीमध्ये एक विशेष अतिरिक्त केंद्रीय सहाय्य योजना (राष्ट्रीय कृषि विकास योजना) राबविण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. त्यानुसार राष्ट्रीय विकास परिषदेने ११ व्या पंचवार्षिक योजनेतर्गत कृषि क्षेत्राचा वार्षिक विकास दर ४ टक्क्यांपर्यंत नेण्याचे लक्ष्य निश्चित केले आहे. राष्ट्रीय विकास परिषदेने तयार केलेल्या राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेची उद्दिष्टे खालीलप्रमाणे आहेत :-

- अ) कृषि आणि इतर संबंधित क्षेत्रामध्ये सार्वजनिक गुंतवणूकीचे प्रमाण वाढविण्यासाठी राज्यांना उत्तेजन देणे.
- ब) कृषि आणि इतर संबंधित क्षेत्राशी संबंधित योजनांचे नियोजन व कार्यान्वयन यांच्या प्रक्रियेत राज्यांना लवचिकता आणि स्वायत्तता देणे.
- क) कृषि क्षेत्रासाठी लागणारे हवामान, उपलब्ध तंत्रज्ञान आणि नैसर्गिक साधनसंपत्ती यावर आधारित जिल्हा आणि राज्याकरीता कृषि योजना तयार करणे.
- ड) स्थानिक गरज / पिके / प्राथम्यता याचा विचार करून त्यांना राज्याच्या कृषि नियोजनामध्ये स्थान देणे.
- इ) महत्वाच्या पिकांच्या उत्पादनातील तफावत कमी करण्याचे लक्ष गाठणे

ई) कृषि आणि इतर संबंधित क्षेत्रामधील शेतक-यांच्या उत्पन्नात वाढ करणे.

३. राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेचा अंमलबजावणीबाबतच्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना केंद्र शासनाने त्यांच्या अर्थशासकीय पत्र क्रमांक २-१२/२००७-पीसी, दिनांक ३०.८.२००७ अन्वये प्रस्तुत केलेल्या आहेत. सदर मार्गदर्शक सूचना केंद्र शासनाच्या www.agricoop.nic.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध आहेत.

४. राष्ट्रीय कृषि योजना ही राज्य योजना असेल, या योजनेंतर्गत केंद्र शासनाकडून सहाय्य मिळण्यासाठी राज्य योजनेच्या अर्थसंकल्पामध्ये कृषि आणि इतर संबंधित क्षेत्राकरीता उपलब्ध करून दिलेला निधी विचारात घेण्यात येणार आहे. नियोजन आयोग, भारत सरकार यांनी विहीत केलेल्या कृषि व इतर क्षेत्रामध्ये करण्यात आलेला खर्च निश्चित करण्याकरीता पिक संवर्धन (फलोत्पादन), पशुसंवर्धन, दुग्ध विकास, मत्स्य व्यवसाय, कृषि संशोधन आणि शिक्षण, वने आणि वन्य जीवन, वृक्ष लागवड, कृषि विपणन, धान्य साठवण आणि गोदामे, मृद आणि जलसंधारण या क्षेत्राचा समावेश असेल. राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेंतर्गत प्राप्त होणारा निधी हा केंद्र शासनाकडून विहीत करण्यात आलेल्या परिमाणानुसार मंजूर करण्यात येईल. या योजनेंतर्गत प्राप्त होणारा निधी हा दोन वेगवेगळ्या स्त्रोतामधून मंजूर करण्यात येणार आहेत. उपलब्ध करून देण्यात आलेला निधी हा विशिष्ट प्रकल्पासाठी स्त्रोत-१ अंतर्गत प्रस्तावित करावयाचा आहे. त्याचप्रमाणे स्त्रोत-२ अंतर्गत उपलब्ध होणारा निधी राज्य क्षेत्रातील चालू योजनांचे बळकटीकरण करण्यासाठी प्रस्तावित करावयाचा आहे.

शासन निर्णय :- केंद्र शासनाने प्रसिध्द केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार स्त्रोत-१ अंतर्गत मंजूर करावयाच्या विशिष्ट प्रकल्पांना मंजूरी देण्याकरीता मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समिती स्थापन करण्यात येत आहे. सदरहू समितीची रचना खालीलप्रमाणे असेल :-

१) मुख्य सचिव	- अध्यक्ष
२) प्रधान सचिव (कृषि)	- उपाध्यक्ष
३) सचिव, नियोजन विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
४) प्रधान सचिव, वित्त विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
५) प्रधान सचिव, जलसंधारण विभाग, महाराष्ट्र राज्य,	- सदस्य
६) सचिव, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
७) सचिव, पर्यावरण विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
८) प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
९) सचिव, ग्राम विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
१०) सचिव, जलसंपदा विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
११) संचालक, (फलोत्पादन) महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
१२) आयुक्त (पशुसंवर्धन) महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
१३) आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय) महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
१४) सह सचिव, कृषि व सहकार, भारत सरकार	- सदस्य

- १५) सह सचिव, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय, - सदस्य
भारत सरकार
- १६) कुलगुरु, महात्मा फूले कृषी विद्यापीठ, राहुरी कृषि विद्यापीठ - सदस्य
- १७) प्रतिनिधी, नियोजन आयोग, भारत सरकार - सदस्य
- १८) आयुक्त (कृषि) महाराष्ट्र राज्य - सदस्य
- १९) उप सचिव (कृषि), महाराष्ट्र राज्य - सदस्य सचिव

२. उपरोक्त समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल :-

- १) राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेच्या स्त्रोत-१ अंतर्गत प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांना मंजूरी देणे.
- २) मंजूर करण्यात आलेल्या प्रकल्प/योजनांच्या प्रगतीचे संनियंत्रण करणे.
- ३) राबविण्यात येणाऱ्या योजनांच्या उद्दिष्टांचा आढावा घेणे आणि मंजूर करण्यात आलेल्या योजना विहीत करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार राबविण्यात येत आहेत किंवा कसे याची खातरजमा करणे.
- ४) साधनसंपत्ती तथा मनुष्यबळ याच्या वापरामध्ये द्विरुक्ती होणार नाही याची काळजी घेणे.
- ५) प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीचे संनियंत्रण करण्याकरीता क्षेत्रीय अभ्यासाची व्यवस्था करणे.
- ६) आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी मुल्यमापन करणे.
- ७) राज्याचा कृषि आणि इतर संबंधित क्षेत्राकरीता महत्वाचे प्रकल्प हाती घेणे.
- ८) प्रकल्प घेताना त्यामधील वित्तीय पद्धती/अनुदान यासंदर्भात आंतर-जिल्हा तफावत रहाणार नाही याची काळजी घेणे.

उपरोक्त समितीची बैठक तीन महिन्यांमध्ये एक वेळा घेण्यात येईल.

३. सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेब साईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००७०९२०१५१९१६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(आ. बा. पाटील)
उप सचिव (कृषि)

प्रत :-

- मा.पंतप्रधानांचे सचिवालय
खाजगी सचिव, मा.मंत्री (कृषि), भारत सरकार, नवी दिल्ली
मा.उपाध्यक्ष, नियोजन आयोग, नवी दिल्ली
नियोजन आयोग, नवी दिल्ली
सचिव (कृषि), कृषि मंत्रालय, नवी दिल्ली
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
मा.राज्यपालांचे सचिव

मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, महाराष्ट्र राज्य

खाजगी सचिव, मा.मंत्री (कृषि), महाराष्ट्र राज्य

खाजगी सचिव, मा.मंत्री (जलसंपदा), महाराष्ट्र राज्य

खाजगी सचिव, मा.मंत्री (सहकार), महाराष्ट्र राज्य

खाजगी सचिव, मा.मंत्री (पणन), महाराष्ट्र राज्य

खाजगी सचिव, मा.राज्यमंत्री (कृषि), महाराष्ट्र राज्य

आयुक्त कृषि, कृषि मंत्रालय, नवी दिल्ली

नाबाड, मुंबई

डायरेक्टर जनरल, आय.सी.ए.आर. नवी दिल्ली

सचिव, पशुसंवर्धन, दुग्ध व मत्स्यव्यवसाय विभाग, नवी दिल्ली

डॉ. जे.एस.सामरा, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, एन.आर.ए.ए. नवी दिल्ली

कृषि सल्लागार, योजना आयोग, नवी दिल्ली

आयुक्त, पशुसंवर्धन, नवी दिल्ली

प्रधान सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव (जलसंधारण), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव (सहकार व पणन), सहकार व वस्त्रोद्योग,

प्रधान सचिव (उर्जा), उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सचिव (ग्राम विकास), ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सचिव (पाटबंधारे), पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सचिव (पदुम), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई

विभागीय आयुक्त (सर्व),

व्यवस्थापकीय संचालक, एम.अ.आय.डी.सी., प्रभादेवी, मुंबई

व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान, पुणे

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व विद्यापीठे,

प्रधान सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई

सह सचिव, सर्व उप सचिव, सर्व अवर सचिव, सर्व कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई

निवड नस्ती